STICHTING tot behoud
van MONUMENT EN LANDSCHAP
in de gemeente UBBERGEN

*Nieuws*brief 17

P.C. Hooftstraat 12
6573 CE Beek-Ubbergen
e-mail: monumentenlandschap@hotmail.com

Jaargang 5, nummer 2
juni 2005

Komende activiteiten

- De jaarlijkse fietstocht door de Duffelt, georganiseerd door de Heemkundekring De Duffelt, wordt dit jaar gehouden op zondag 3 juli.
- De Open Monumentendag is op zondag 11 september en heeft als thema 'Religieus Erfgoed.'
- De Najaarsbijeenkomst zal plaatsvinden op maandag 14 november en gaat over 'Leuth en Kekerdom zoals het is en hoe het was.'

Open Monumentendag 2005

zondag 11 september

Open Monumentendag is bij uitstek een gelegenheid om met eigen ogen een bijzonder gebouw van binnen te zien. Nog interessanter is het om ook nog een stukje geschiedenis te horen!
Vorig jaar maakten in heel Nederland tijdens de Open Monumentendagen 900.000 mensen gebruik van die gelegenheid.

Al sinds 1987 organiseert onze Stichting de Open Monumentendag voor en samen met de gemeente Ubbergen, en sinds 2002 samen met Heemkundekring, de Duffelt/ Heimatkundeverrein die Düffel. Dit jaar doet ook Heimatkundeverrein Zyfflich mee, zodat we net als voorgaande jaren de grens over kunnen gaan.
Het landelijk thema dit jaar is Religieus erfgoed.

In de gemeente Ubbergen en in de Duffelt staan tal van kerken, sommige hebben in de loop der tijd een andere functie gekregen dan die van een Godshuis. Er liggen begraafplaatsen om de kerk of er een eindje lopen vandaan. Kruisbeelden en kapelletjes zijn er ook nog langs de weg te vinden. Genoeg om te bekijken en wat meer over te weten te komen.

Onder de titel 'Religieus erfgoed in het Hoog en het Laag'

wordt er, net als voorafgaande jaren, een routekaart uitgebracht met foto's en beschrijvingen van het Religieus erfgoed in de gemeente Ubbergen en de Duffelt.

Er zal een programma zijn met rondleidingen, koorzang en orgelspel:
rond de Kerkberg en de Geest in Beek
in en rond de Refter in Ubbergen
in en rond de Laurentiuskerk in Kekerdom
in en rond de Antoniuskerk in Millingen a/d Rijn
in en rond de St. Martinskirche in Zyfflich.

Voorjaarsbijeenkomst op 14 maart 2005: uitreiking van de Tweejaarlijkse Monumentenprijzen

De voorjaarsbijeenkomst stond dit keer geheel in het teken van de feestelijke uitreiking van de tweejaarlijkse Monumentenprijzen.
De avond in Café Zaal de Vink te Ooij, werd muzikaal geopend door het jazz-ensemble 'Yazzis', dat ook verder tijdens deze avond van zich zou laten horen. Na een woord van welkom door voorzitter Govert Janssen presenteerde de auteur van het boek 'Monument en Landschap in Ubbergen', Marc Wingens, met behulp van power-point een aantal karakteristieke ensembles van huizen en boerderijen die in onze gemeente te vinden zijn. De unieke cultuurhistorische waarde daarvan is groot, maar ze vragen tegelijkertijd om voortdurende aandacht en bescherming door bewoners en gemeente. Marc liet onder meer zien hoe in de Ooij de Kasteelsche Hof met bijbehorende panden (Gouverneurshuis en toren) één samenhangend geheel vormt. De voormalige N.H. Kerk, eveneens te Ooij, was met toren, pastorie en kosterij al eeuwenlang een bij elkaar horend geheel, veranderde in de loop der tijd van bestemming, maar heeft desondanks haar oorspronkelijke uiterlijk kunnen behouden. Een sprekend voorbeeld van een boerderijenensemble zijn de twee naast elkaar gelegen hallenhuisboerderijen aan de Leuthsestraat. Voor Beek liet de spreker als ensembles zien een aantal aan de Rijksstraatweg gelegen villa's en de huizen op de Ravenberg. Hij eindigde zijn voordracht met de Kerkberg/De Geest. De daar in het tijdvak 1825-1925 verrezen bebouwing (kerk, Liefdesgesticht,kerkhof, patronaats-gebouw (De Vluchtheuvel) en jongens- en meisjesschool) vormt in haar onderlinge samenhang een nog gaaf ensemble uit het Rijke Roomsche leven. Na de pauze reikte juryvoorzitter Ron Willems de Monumentenprijzen 2002 - 2003 en de Ton Gijsbers-monumentenprijs uit.
In de categorie Aanmoedigingsprijs waren tien eigenaren van monumenten en/of organisaties genomineerd die begonnen waren met herstel of behoud van hun eigendom of landschappelijk gebied en die aangespoord werden op de ingeslagen weg voort te gaan. De vijf prijswinnaars kregen naast de bloemen en het juryrapport een cadeaubon voor de de binnenkort te verschijnen Historische Atlas van de Ooij en de Duffelt van de cultuurhistoricus Jan van Eck (Leuth). Voor de vijf winnaars in de categorie Eervolle Onderscheiding (voltooide restauratie en/ of onderhoud met behoud van oorspronkelijk karakter) was de Prijs een gewassen pentekening van de Millingse kunstenares Marjolijn Rigtering. De Ton Gijsbers-monumentenprijs ging naar een van de prijswinnaars van de Eervolle Onderscheiding: de Stichting Van Steen en Natuur. Deze organisatie kreeg de Prijs (een oorkonde) voor de restauratie van de uit 1872 stammende veldoven in de Groenlanden. De jury prees de zorgvuldige uitgevoerde consolidatie van de veldoven, die met inzet van een goed georganiseerde vrijwilligersploeg tot een succesvol einde kon worden gebracht. Door het behoud van de authenticiteit is met de restauratie van de veldoven naar het oordeel van de jury een belangrijk industrieel monument aan het monumentaal erfgoed van de gemeente Ubbergen toegevoegd.

Wie geïnteresseerd is in het juryrapport, kan dit opvragen bij het secretariaat van de Stichting: tel. 024-68453158.

Feestelijke presentatie van het boek *'Littekens van Market-Garden. Sporen van de strijd in 1944 in de gemeente Ubbergen'*

Op 23 april jl. vond in de Panoramazaal van hotel 't Spijker, Rijksstraatweg 191 te Beek de officiële presentatie plaats van het boek *Littekens van Market-Garden. Sporen van de strijd in 1944 in de gemeente Ubbergen.* In zijn openingstoespraak richtte de voorzitter van de Stichting, Mr. Govert Janssen, een bijzonder woord van welkom aan Mevrouw Margot van Boldrik en mevrouw M. Daamen-Brouns, die mevrouw Van Boldrik vanwege haar hoge leeftijd begeleidde en namens haar het eerste exemplaar in ontvangst zou nemen.

Zoals bekend, heeft mevrouw Van Boldrik samen met de heer Daaf Wijlhuizen beginjaren tachtig een boek geschreven over de oorlogshandelingen in Millingen en Ubbergen onder de titel *In water en vuur, Ubbergen en Millingen 1940-1945.* Van deze en andere publicaties van mevrouw Van Boldrik heeft de schrijver van *Littekens van Market-Garden*, Hans Fun, veel en dankbaar gebruik gemaakt bij zijn onderzoek naar de nog zichtbare sporen van de gevechtshandelingen die in de gemeente Ubbergen in het najaar van 1944 hebben plaatsgevonden. In zijn toelichting voorafgaande aan de overhandiging, vertelde Fun hoe Beek in de frontlinie kwam te liggen tijdens de opmars van de geallieerde troepen die bij de grensovergang op de Rijksstraatweg voor het eerst vijandelijk Duitse grondgebied betraden. Met deze opmars werd het centrum van Beek in het hart geraakt. Vanuit de Panoramazaal kan men zich een goed beeld vormen van die situatie en heeft men tevens een goed zicht op de huizen, de pastorie op de Kerkberg en de beide Bartholomaeuskerken, die door het oorlogsgeweld getroffen werden. Ook hotel 't Spijker werd zwaar beschadigd. Na de oorlog bij de wederopbouw werd in veel gevallen afgezien van herstel en werden beschadigde woningen afgebroken en vervangen door nieuwbouw zoals de woningen aan de Nieuwe Holleweg. De kerken daarentegen werden zodanig hersteld dat sporen van oorlogsschade zoveel mogelijk werden 'weggerestaureerd'. Aan de hand van foto's en andere illustraties laat Fun in zijn boek zien wat er van deze bewogen episode nog te zien is, zoals de gaten in het tegelplateau van Museum Mooi Nederland, de kogelgaten in de gevel van De Vluchtheuvel, loopgraven en schutterputjes op de Duivelsberg, etc. Ook besteedt Fun aandacht aan wat niet meer (te zien) is, zoals de buurtschappen De Thornsche Molen aan de Kapitteldijk bij Leuth en de Zandpol, ten noorden van Leuth, die vanwege de totale verwoesting niet meer werden opgebouwd.

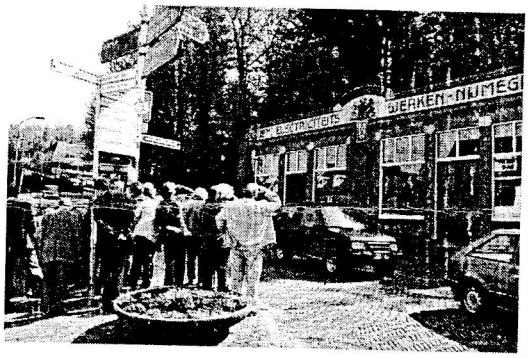

Na de uitreiking van het eerste exemplaar aan mevrouw Van Boldrik en mevrouw Daamen was er gelegenheid om onder leiding van toenmalige bewoners en kenners van de situatie excursies te maken naar de verschillende getroffen locaties, zoals het centrum van Beek, de Smorenhoek, de Thornsche Molen, Erlecom en Ooijse Bandijk.

Littekens van Market-Garden is te koop op de hiernavolgende adressen:

Primera De Postkoets, Waterstraat, Beek
Antiquariaat 't Supplement, Rijksstraatweg 213, Beek
VVV Beek en Nijmegen
Spar, Ooij en Leuth
Hotel de Haan, Ooij
Millings Centrum, Millingen a/d Rijn
Hotel Val Monte, Berg en Dal
Boekwinkels, Nijmegen

Deze ***Nieuws***brief is een uitgave van de STICHTING tot behoud van MONUMENT EN LANDSCHAP in de gemeente UBBERGEN.

Redactie
Regina Nève-Sprenger
Hans Fun

Verschijnt vier keer per jaar.
Donateurs ontvangen het blad gratis, aanbevolen minimale donatie € 15,00
per jaar.
Bankrekening 1051.11.562 tnv Stichting Monument en Landschap, Pompweg 7, Ubbergen.

De Stichting heeft ten doel
"het bevorderen van het behoud van monumenten van geschiedenis en kunst
en van landschap voor zover het van positieve betekenis is voor monumenten
dan wel om zijn inrichting en gebruik geschiedkundige of karakteristieke waarde heeft."

Secretariaat: mw Dr R.M. Nève-Sprenger
P.C. Hooftstraat 12
6573 CE Beek-Ubbergen,
tel. 024-684 3158

e-mail: monumentenlandschap@hotmail.com

Bent u geïnteresseerd in onze Nieuwsbrief en wilt u deze voortaan ook ontvangen, dan kunt u zich aanmelden bij het secretariaat of een donatie storten op onze rekening, zie het Colofon.

Brand in kabouterboom

In onze vorige Nieuwsbrief deelden wij mee dat de vierhonderd jaar oude kastanjeboom als gevolg van brandschade zou zijn overleden. Echter, er is weer hoop: De boom is toch weer uitgelopen en heeft bladeren gemaakt. Volgend jaar zal duidelijk zijn of de oude vertrouwde *'kabouterboom'* zich definitief heeft kunnen herstellen.